

Samlet dokument: Bydelsplan for Kgs. Enghave Lokaludvalg

1. Forord af forperson Joan Røge

Kgs. Enghave Lokaludvalg kan her præsentere sin fjerde bydelsplan for perioden 2022-2025.

Bydelsplanen er denne gang anderledes end tidligere på flere måder. Vi har haft et repræsentantskab, som har været involveret i udarbejdelsen af lokaludvalgets bydelsplan.

Derudover er bydelsplanen som noget nyt blevet digital, så den kan justeres, som arbejdet med indsatsområderne skrider frem. Det betyder, at vi kan opdatere bydelsplanen løbende i takt med, at nye projekter opstår eller eksisterende realiseres.

Bydelsplanen vil afspejle de opgaver, som borgerne og lokaludvalget har prioriteret at arbejde med, og det er lokaludvalgets visions- og arbejdsplan, der sætter retningen for lokaludvalgets arbejde med at udvikle bydelen de kommende år. Udover arbejdet med bydelsplanen arbejder lokaludvalget også med høringer og inddrages i andre lokale sager.

Sydhavnen er i rivende udvikling; nye byområder, skoler, institutioner, plejeboliger mv. kommer til. Et stort skybrudsprojekt ved Sjælør Boulevard er ved at være færdigt, metroen til Sydhavnen åbner i 2024 med stationer på både Sluseholmen og på Mozarts Plads. Men Sydhavnen har fortsat sine udfordringer – store indfaldsveje krydser og adskiller bydelen. Vi er også en bydel med mange udsatte borgere. Vi mangler praktiserende læger i bydelen. Men samtidig kommer mange nye borgere til.

Lokaludvalget ønsker at styrke sammenhængskraften i bydelen og give alle sydhavnere muligheder for at tage del i alt det gode, som bydelen har at byde på. Vi ønsker, at bydelen skal hænge sammen som én bydel med tre karakteristiske kvarterer – både fysisk, mentalt og socialt.

Det vil vi bl.a. arbejde for med denne bydelsplan. Vi kan ikke gøre det hele alene, så derfor vil vi samarbejde med borgere i bydelen, de erhvervsdrivende, foreninger, kommunens forvaltninger, politikere på Rådhuset m.fl.

Denne bydelsplan er som udgangspunkt lokaludvalgets eget arbejdsblad. Men vi vil bruge den, når vi kommunikerer med politikere, forvaltninger og med vores egne borgere – de københavnere, der bor eller arbejder i Sydhavnen.

2. Vision for bydelen

Lokaludvalgets vision for bydelen er, at Sydhavnen både fysisk, mentalt og socialt skal hænge sammen som én bydel med sammenhængskraft og fælles muligheder for at udnytte alt det, Sydhavnen har at byde på – både på de grønne områder, på vandet, på pladser og veje samt i vores kultur- og fritidsinstitutioner.

En stor udfordring i Sydhavnen er, at bydelens kvarterer er skåret over af store trafikårer. Vi arbejder på at binde Sydhavnen bedre sammen ved hjælp af grønne stiforbindelser for de bløde trafikanter, og vi arbejder stadig for målet om at bevare Sydhavnstippen som et selvgroet naturområde til glæde for alle i Sydhavnen såvel som for besøgende udefra. Vi vil gøre Sydhavnen til en "vild" bydel med meget mere biodiversitet.

Vi kan se, at det trafikale pres på vejene – især de store gennemkørselsveje – kun vil blive øget de kommende år, og vi arbejder på, at de problemer, det øgede trafikpres vil medføre, mindskes så meget som muligt.

I lokaludvalget er vi meget optaget af at sikre gode sociale forhold, at der tages hånd om socialt udsatte, og at der er plads til alle i Sydhavnen. Vi er den bydel i København med færrest læger i forhold til antallet af indbyggere, og vi har samtidig en kortere middellevelevetid end de fleste andre bydele. Det er lokaludvalgets mål at forbedre indsatsen overfor de socialt udsatte og at sikre flere praktiserende læger i bydelen.

Derudover mangler vi i den grad kultur-, idræts- og fritidstilbud i bydelen. Steder hvor folk kan mødes på tværs af skel og udfolde sig. Vi arbejder på at sikre gode kultur- og fritidstilbud i alle bydelens tre kvarterer. Særligt børn og unge mangler der tilbud til her i Sydhavnen, og vi vil også arbejde på at få gode ungemiljøer til de mange unge, der er kommet til i vores bydel.

3. Bydelen

a. Sydhavnens egenart og fakta om bydelen

Sydhavnen har siden årtusindeskiftet gennemgået den største befolkningstilvækst af alle bydele i Københavns Kommune, og bydelen fortsætter med at vokse. Fra 2005 til 2023 er der blevet dobbelt så mange sydhavnere – fra ca. 15.000 indbyggere til over 31.000. I 2043 forventes det, at der vil være næsten 43.000 indbyggere i Sydhavnen. Holmene (Sluseholmen, Teglholmen og Frederiks Brygge) er næsten fuldt udbyggede, og fokus drejes i den kommende tid over på Trekantgrunden i Det Gamle Sydhavnen, hvor de første boliger er klar til indflytning, og Bådehavnsgadekvarteret.

Sydhavnen er delt op ad hovedtrafikårene Ellebjergvej, P. Knudsens Gade, Enghavevej og Sydhavnsgade, og bydelen kan opdeles i tre distinkte kvarterer: Det Gamle Sydhavnen med Mozarts Plads som centrum, Bavnehøj med Vestre Kirkegård og Det nye Sydhavnen eller Holmene, der ligger ud mod havnen. Hvor Bavnehøj og Det Gamle Sydhavnen er typiske arbejderkvarterer med en stor andel af almene boliger og små lejligheder på 2-3 værelser, som blev bygget fra omkring 1900-1930, er Holmene næsten udelukkende nybyggeri med en blanding af boliger og erhverv.

Gennemsnitsindkomsten i Sydhavnen stiger, ligesom i resten af København, men ligger fortsat under gennemsnittet for resten af København. Der er også markant forskel på personindkomsten i Det Gamle Sydhavnen og Bavnehøj på den ene side og Holmene på den anden side. Bruttoindkomsten for en borger over 14 år i Det Gamle Sydhavnen var i 2021 i gennemsnit 300.802 kr., i Bavnehøj 266.447 kr., og på Holmene 433.642 kr. Den gennemsnitlige bruttoindkomst for hele Sydhavnen er på 361.252 kr.

Vores grønne og blå områder er også med til at præge vores bydel. Sydhavnstippen, Valbyparken og Vestre Kirkegård samt Holmene, der åbner sig mod vandet, giver mulighed for en lang række rekreative formål. På både Sluseholmen og Teglholmen er der åbnet badezoner, ligesom stranden i Valbyparken er åbnet til glæde for mange i både Sydhavnen og Valby. På Karens Minde ligger kulturhuset, og de grønne områder, der breder sig rundt om Karens Minde, huser bl.a. Børnenes Dyremark, hvor der er får, høns, alpakaer, kaniner og heste, som bydelens børn selv passer. I løbet af foråret 2023 indvies både Pio Parken – et grønt legeområde og ny hovedindgang til Ellebjerg Skole – samt skybrudsprojektet Karens Minde Aksen.

I Sydhavnen er der fire folkeskoler: Bavnehøj Skole i Bavnehøj, Ellebjerg Skole i Det Gamle Sydhavnen, Skole i Sydhavnen på Holmene, og i 2019 åbnede den fjerde folkeskole, Sluseholmen Skole, med 0. klasse i pavilloner – også på Holmene. Opførelsen af skolen er i gang, og den nybyggede skole forventes at kunne indvies i 2024. Både Bavnehøj Skole og Ellebjerg Skole har været igennem helhedsrenoveringer, der snart afsluttes. En femte folkeskole forventes opført i Bådehavnsgadekvarteret i forbindelse med byudviklingen af dette område.

BAVNEHØJ

I vores bydelsplan for 2017 beskrev vi Bavnehøj som et område, der lå lidt i dvale. Bavnehøj ligger med Enghavevej på den ene side og Vestre Kirkegård på den anden side. Syd for Bavnehøj skærer jernbanen sig i gennem og danner grænsen til Det Gamle Sydhavnen og mod nord grænser området op mod Carlsberg kvarteret og resten af Vesterbro. Et særligt kendetegn for Bavnehøj er det levende kulturmiljø ved Enghavevej 82. Her bor AFUK med cirkustræning for børn og unge og mange andre aktiviteter. Her er også en stor indendørs skaterpark og koncertstedet Volume

Områdefornyelsen for Bavnehøj er for tiden i gang med at vække området af Tornerosesøvn. Der sættes ind med en helhedstilgang baseret på mange forskellige projekter, der skal løfte Bavnehøj op, i form af bl.a. energiforbedring af boliger, trafikforbedringer og flere mødesteder. Lokaludvalget samarbejder med områdefornyelsen og er opmærksomme på, at nogle af projekterne skal forankres i lokaludvalget, når områdefornyelsen slutter sit arbejde i slutningen af 2024. Andre projekter vil blive forankret blandt beboere og foreninger i Bavnehøj. På Bavnehøj ligger også Østre Kapel, placeret i den sydlige del af Vestre Kirkegård, som er et af lokaludvalgets indsatsområder i bydelsplanen.

DET GAMLE SYDHAVNEN

Det Gamle Sydhavnen har siden den forrige bydelsplan i 2017 været et område, der bedst kan beskrives som at være "under ombygning". Områdefornyelsen i Sydhavnen sluttede sit arbejde i 2020 efter en lang række projekter, der løftede området. Pio Parken ved Ellebjerg Skole er efter tre års anlægsarbejder snart klar til indvielse. Det samme gælder det store skybrudsprojekt Karens Minde Aksen, der løber langs Sjælør Boulevard fra Ellebjergvej til og med de grønne områder omkring Karens Minde Kulturhus. Begge projekter er igangsat af områdefornyelsen og vil skabe to attraktive grønne områder i hjertet af Det Gamle Sydhavnen.

Arbejdet med den nye metro til Sydhavnen gik i gang i sommeren 2018 og præger i den grad trafikken i bydelen. Mozarts Plads står færdig som forplads til den nye metrostation i 2024, og lokaludvalget vil være opmærksom på, at der også skal være plads til gadens folk i det byrum, der opstår der.

I den kommende periode vil lokaludvalget have fokus på det helt nye og fjerde område i Sydhavnen, *Bådehavnsgadekvarteret*, der geografisk set hører under Det Gamle Sydhavnen. At den del af Bådehavnsgade, der i dag er blandet industri, handel og også huser genbrugsstationen, skal byfornyes og give plads til mange nye sydhavnere, var ikke nogen nyhed. Men det kom bag på lokaludvalget og hele resten af Sydhavnen, at der ved budgetforliget for 2019 blev indgået aftale med et flertal i Borgerrepræsentationen om at affrede Stejlepladsen, så dette grønne, uberørte (og fredede) område ved Fiskerhavnen skal byfornyes med boliger som (delvis) erstatning for Strandengen på Amager Fælled. Lokaludvalget vil være meget opmærksomme på alle beslutninger, der træffes om byggeriet ved Stejlepladsen og forsøge at få myndighederne til at overholde alle løfter omkring Stejlepladsen.

I skyggen af corona-epidemien blev stranden i Valbyparken indviet i august 2021. Den var mange år undervejs, men den er hurtigt blevet en populær del af sommer- og friluftaktiviteterne for borgerne i både Sydhavnen og i Valby. Lokaludvalget samarbejder med Valby Lokaludvalg og Københavns Kommune om udviklingen af Valbyparken, hvor der er en udviklingsplan på vej. Der er nedsat en fælles arbejdsgruppe for de to lokaludvalg.

Ombygningen i Det Gamle Sydhavnen med store hindringer for trafikken har lagt et pres på forretningslivet, der ikke blev mindre af corona-epidemien. Det er dog tilfredsstillende at se, at forretningslivet stadig tør at åbne nye butikker og restauranter i området.

HOLMENE

Den nyeste del af Sydhavnen – Sluseholmen, Teglholmen og Frederiks Brygge (omtalt som Holmene) – er mere end fordoblet i indbyggertal, siden lokaludvalgets seneste bydelsplan. I 2017 var der lidt over 6.000 indbyggere på Holmene, og nu er tallet 15.700. Med hensyn til boliger er Holmene næsten fuldt udbygget, og befolkningstallet vil i løbet af de kommende år stabilisere sig på lidt over 17.000 indbyggere. Det betyder dog ikke, at der ikke fortsat bygges på Holmene. Mange steder stikker kranerne stadig i vejret. Metroen til Sydhavnen får en station på Sluseholmen, og en ny skole på Sluseholmen er også ved at blive bygget. Sydhavn Sogns menighedsråd og Kirkeministeriet manglede opbakning fra Københavns Kommune til et kulturhus i den kirke, det er planlagt at bygge på Topstykket på Teglholmen. Planerne for byggeriet måtte sættes i bero, men det er stadig lokaludvalgets forventning, at der på et tidspunkt kommer en kirke på den tomme grund.

Holmene åbner sig mod havnen og de mange aktiviteter, vandet lægger op til. Det er en svær balancegang, når der både skal findes plads til svømmere, havnebusser og al den anden sejlene trafik i havnen, og der opstår faretruende situationen, når svømmerne med kun hovedet over vandet pludselig er midt i den sejlene trafik. Lokaludvalget er opmærksomme på den problematik, og arbejder sammen med andre interessenter i bl.a. det Blå Råd på at finde løsninger, så disse farlige situationer kan undgås.

b. Inddragelse og samarbejde med lokale aktører

Lokaludvalgets bydelsplan er udarbejdet på baggrund af data og statistisk om bydelen, som Den Tværgående Analyseenhed i Københavns Kommune har leveret, og på baggrund af inddragelse og dialog med lokale sydhavnere på dialogmøder, på fagudvalgsmøder og igennem digitale undersøgelser, henvendelser og debatter.

Lokaludvalget består af repræsentanter fra lokale foreninger og fra de politiske partier og har gennem årene opbygget forskellige netværk i bydelen, som også danner grundlag for lokaludvalgets arbejde med bydelsplan.

I udarbejdelsen af bydelsplanen har vi inviteret alle foreninger i bydelen til at deltage i et repræsentantskab, som har fungeret som en følgegruppe til bydelsplanen.

Bydelsplanen er et dynamisk arbejdsredskab for lokaludvalget, og lokaludvalget planlægger at lave yderligere inddragelse af borgere og lokale aktører i forbindelse med arbejdet med de forskellige konkrete indsatsområder i bydelsplanen.

Som startskuddet til arbejdet med bydelsplanen udsendte Kgs. Enghave Lokaludvalg en generel digital spørgeskemaundersøgelse til Kgs. Enghave Borgerpanel for at blive klogere på hvilke temaer og problemstillinger, der er vigtige for lokale sydhavnere. Borgerpanelundersøgelsen blev udsendt i perioden 25. maj til 6. juni 2022, og i alt har 551 sydhavnere deltaget i undersøgelsen. Fordelingen af besvarelserne fra de tre kvarterer i bydelen svarer meget godt til den procentvise fordeling af befolkningen i de tre kvarterer.

Top fem over emner, som borgerpanelet ønsker, at lokaludvalget arbejder med i bydelsplanen:

Ønsker fra borgerpanelundersøgelsen	Lokaludvalgets arbejde
Grønne områder, bynatur og biodiversitet	Lokaludvalget er ligesom borgerne meget optaget af bydelens grønne områder, bynatur og biodiversitet. I bydelsplanen arbejder vi specifikt med indsatsområderne "Sydhavnstippen som selvgroet naturområde",

	"Det vilde Sydhavnen" og "Begrænsning af biltrafikken i Valbyparken".
Offentlig transport	Lokaludvalget er meget optaget af, at der er ordentlig offentlig transport rundt i bydelen og til og fra bydelen. Det er derfor noget, vi arbejder med løbende, når der sker omlægninger i busruter eller udsendes høringer om busnettet eller metroplaner.
Kultur- og fritidstilbud	Lokaludvalget er meget optaget af at udbrede kultur- og fritidstilbud i hele bydelen, og i bydelsplanen arbejder vi specifikt med indsatsområderne "Bedre adgang til kultur-, idræts- og fritidsfaciliteter i Sydhavnen" og "Østre Kapel som kulturelt fyrtårn – brug af kapellet og området omkring".
Luftforurening og støj	Lokaludvalget har stort fokus på den øgede trafikbelastning i bydelen – herunder de luftforurenende og støjende gener, trafikken har. I bydelsplanen arbejder vi specifikt med indsatsområdet "Sikker sammenhæng".
Social ulighed og udsatte borgere	Lokaludvalget har altid arbejdet for, at der skal være plads til alle i bydelen, og forhold for udsatte borgere og social ulighed har været en stor del af lokaludvalgets arbejde. I bydelsplanen arbejder vi specifikt med indsatsområderne "Forbedring af levealder, sundhed og trivsel i bydelen", "Mangel på praktiserende læger" og "Udsatte borgere i byrummet".

c. Status siden sidste bydelsplan

Det er snart fem år siden, Kgs. Enghave Lokaludvalg offentliggjorde sin seneste bydelsplan i 2017. I denne periode har lokaludvalget arbejdet med vision og temaer fra den tidligere bydelsplan, hvor visionen var "En sund og bæredygtig bydel". Her følger en oversigt, over der er sket i Sydhavnen siden 2017:

Hvad er sket siden sidst?

😊 Vores kamp for de lokale kulturelle fyrtårne bærer frugt. Der er fundet midler til at istandsætte Østre Kapel som Sydhavns Teater spillested og som kulturhus. Skybrudsprojektet Karens Minde Aksen løfter hele området omkring Karens Minde. Sydhavnens Bibliotek har fået en tilbygning, der på fin vis huser det nye børnebibliotek, og arbejdet med at åbne bydelens skoler for aktiviteter for alle udenfor skoletiden er i gang.

☹️ Stranden i Valbyparken er indviet, og samarbejdet med Valby Lokaludvalg om at gøre Valbyparken bilfri fortsætter sammen med arbejdet omkring en udviklingsplan for Valbyparken.

☹️ De socialt udsatte har fået nye mødesteder både på Sydhavnens nye Grønne Plads ved Hørdumsgade og i foreningen "Skuret".

☹️ Partnerskabet Tippen Syder og Naturplejegruppen er styrkede – begge hjælper til med at opfylde målet om at bevare Sydhavnstippen som et selvgroet naturområde til glæde for alle i Sydhavnen såvel som for besøgende udefra.

☹️ Kgs. Enghave Lokaludvalg får i løbet af 2023 et selvstændigt lokaludvalgssekretariat på Karens Minde.

☹️ Nye butikker erstatter de gamle, nye spisesteder er kommet til og har overlevet corona-epidemiens nedlukninger.

Hvad er ikke sket siden sidst?

☹️ Stejlepladsen blev affredet, og vores ønske om at bevare den og Fiskerhavnen som rekreativt område blev ikke opfyldt.

☹️ De lokale medier har ikke fået det løft, vi gerne ville have.

☹️ Der mangler stadig fritids-, idræts- og kulturtilbud i Sydhavnen, især for børn og unge.

☹️ Styrkelsen af erhvervslivet blev ikke forankret i Sydhavnen, efter at Områdefornyelsen i Sydhavnen lukkede ned.

4. Kulturudvalgets indsatser

a. Bedre adgang til kultur-, idræts- og fritidsfaciliteter i Sydhavnen

Sydhavnen er stærkt underforsynet, når det gælder kultur-, idræts- og fritidsfaciliteter og -tilbud, selvom bydelen er i kraftig vækst. Gennem flere år har idræts- og andre fritidsforeninger i bydelen efterlyst bedre adgang til faciliteter og lokaler, og de lokale i Sydhavnen ønsker flere og mere varierede kultur- og fritidstilbud. Det kan vi både se i den generelle borgerpanelundersøgelse, hvor 22% synes, at kultur- og fritidstilbud er et af de vigtigste emner, som lokaludvalget bør prioritere. Og vi kan se det i en borgerpanelundersøgelse, som vi lavede i oktober 2021 om kultur-, idræts- og fritidstilbud og -faciliteter i Sydhavnen. Vi har derfor specifikt afholdt et dialogmøde om hvad der mangler af faciliteter til kultur- og fritidsaktiviteter til børn og unge i bydelen den 16. januar 2023.

De eksisterende kultur-, idræts- og fritidstilbud i Sydhavn er primært centreret to steder i bydelen: Idrætsfaciliteter og -tilbud er centreret omkring Bavnehøj Idrætsanlæg og i en radius deraf, mens kulturfaciliteterne og -tilbuddene hovedsageligt er placeret i og omkring Karens Minde Kulturhus.

Vi har i flere år understreget det store behov for kultur-, idræts- og fritidsfaciliteter i de nye byområder på Holmene. Vi har kæmpet for, at der skulle etableres et kulturhus i Pladehallen ved Frederiks Brygge, og i den kommende kirke på Tegllholmen, men der har ikke været politisk opbakning til disse projekter, og der mangler stadig kultur-, idræts- og fritidsfaciliteter på Holmene.

Hvordan vil vi arbejde for dette?

- Vi vil arbejde for at realisere planerne om, at der bliver placeret en svømmehal i bydelen, når området omkring Bådehavns-gadekvarteret skal udbygges. Det er vigtigt, at programmeringen af

svømmehallen tilpasses foreninger og fritidsbrugere, og vi ønsker at indgå tidligt i dialogen om en kommende svømmehal og dens programmering.

- Der mangler generelt kulturfaciliteter til børn og unge i bydelen, og det er derfor et stærkt fokus for Kulturudvalget. Derfor vil vi støtte arbejdet med at få skabt et kulturhus for store børn og unge i bygningerne, der huser KFUM Spejderne og Huset 2450.
- Vi vil samarbejde med vandsportsforeninger om bedre adgang til vandet og havnen, så det bliver nemmere at lave fritidsaktiviteter på vand. Vi ønsker, at der åbnes for nemmere adgang til Kalvebodløbet fra Københavns Havn, fx via en automatisk sluse, og at der etableres opbevarings- og klubfaciliteter til vandsportsforeninger. Første skridt er at afholde dialog på havnen med foreningerne og brugerne om deres behov for nemmere adgang til at bruge vandet til vandsport og Kalveboderne.
- Vi ønsker, at Karens Minde Kulturhus rummer endnu flere kulturaktiviteter. Derfor vil vi samarbejde med Sydhavnen Bibliotek og Karens Minde Kulturhus om en analyse af mulighederne for en bedre udnyttelse af Karens Minde Kulturhus lokaler.
- I samarbejde med Kultur- og Fritidsforvaltningen, Børne- og Ungdomsforvaltningen og Københavns Ejendomme vil vi arbejde for, at foreninger og andre, der tilbyder fritidsaktiviteter til sydhavnerne, får nemmere adgang til at bruge lokaler og faciliteter på skolerne udenfor skoletiden.
- Vi vil fortsætte med at sætte fokus på, at der i den grad mangler kultur- og fritidsfaciliteter i de nyere byområder i bydelen – herunder Holmene og nye udviklingsområder, fx Bådehavngadekvarteret. Vi vil bl.a. gå i dialog med grundejere og kommunens forvaltninger for at sikre, at der bliver bygget kultur- og fritidsfaciliteter på Holmene.

b. Mere musikskole i Sydhavnen

Sydhavnerne efterspørger tilbud om musikundervisning lokalt i bydelen. Den kommunale musikundervisning er centreret på Vesterbro, og det er langt for bydelens børn og unge at komme dertil. Den musikundervisning, der er i bydelen, drives således af foreninger, private aktører eller i kirkerne. Vi vil arbejde for på at få flere lokale musiktilbud i Sydhavnen.

Hvordan vil vi arbejde for dette?

- Vi vil – sammen med lokale aktører, der udbyder musikundervisning – samarbejde med skoler, fritidsklubber, Sankt Annæ Gymnasium, Børnekulturstedet m.fl. om at udbygge tilbud om musikundervisning i bydelen.

c. Østre Kapel som kulturelt fyrtårn – brug af kapellet og området omkring

Østre Kapel ligger på Vestre Kirkegård og er en smuk, bevaringsværdig bygning fra 1913. Kapellet er tegnet af arkitekt Holger Jacobsen og har stået ubenyttet og forsømt i en periode på næsten 70 år. Østre Kapel er en arkitektonisk perle, og i en bydel med mangel på kulturtilbud og -faciliteter har vi siden 2010 arbejdet for, at bygningen gøres til et centrum for kulturaktiviteter. Dette kræver en gennemgribende renovering og istandsættelse af Østre Kapel.

Sydhavn Teater blev i 2016 godkendt som lille storbyteater og fik råderet over Østre Kapel til teaterscene – men kun i sommermånederne, fordi bygningen er i så stort forfald. Den er utæt, uisoleret og uopvarmet. Vi er utrolig glade for, at politikerne med kommunens budget for 2023 nu har sat penge af til at renovere og ombygge Østre Kapel til et helårs teater- og kulturhus med Sydhavn Teater som vært, og at der er fundet den nødvendige medfinansiering fra eksterne fonde. Planen er, at det nye teater- og kulturhus står færdigt i 2026.

Vi ønsker, at Østre Kapel og udeområdet omkring bliver styrket som kulturelt fyrtårn og rekreativt mødested for hele bydelen. Da Østre Kapel ligger på Vestre Kirkegård, er det samtidig vigtigt, at de kulturelle tilbud omkring kapellet udvikles med hensyntagen til, at Vestre Kirkegård er en aktiv begravningsplads.

Hvordan vil vi arbejde for dette?

- I samarbejde med Områdefornyelse Bavneshøj og Sydhavn Teater vil vi støtte op om at realisere visionerne om at gøre Østre Kapel til et levende teater- og kulturhus, og vi vil følge udviklingen af kulturtilbud i og omkring kapellet. Når områdefornyelsen lukker med udgangen af 2024, finder vi det naturligt, at det videre arbejde med projektet forankres i lokaludvalget.
- Vi vil støtte op om arbejdet med at udnytte det udendørs område omkring Østre Kapel til kulturelle tilbud i samspil med og med respekt for den øvrige brug af Vestre Kirkegård. Dette skal gøres, så der skabes bedst mulig forankring blandt borgere og kulturelle aktører.

5. Socialudvalgets indsatsområder

a. **Forbedring af levealder, sundhed og trivsel i bydelen**

Når man kigger på statistik og data for Sydhavn om levealder, sundhed, trivsel og andre sociale forhold er der både positive udviklinger, og på andre områder ligger Sydhavnen under gennemsnittet for hele København.

Den gennemsnitlige middellevetid er de sidste 10 år steget markant i Sydhavnen fra 72,8 år til 77 år, hvilket er en positiv udvikling. Dog ligger Sydhavnen stadig lavt ift. resten af København hvor middellevetiden er på 79,8 år. Stigningen i middellevealderen kan skyldes, at de nye tilflyttere til Holmene generelt har en højere indkomst og uddannelsesniveau.

Sydhavnen er en bydel med blandede boligsociale forhold med henholdsvis nybyggede ejer- og lejeboliger på Holmene og mange almene boliger i Det Gamle Sydhavnen, hvoraf mange er anviste boliger til borgere med psykiske, fysiske eller sociale udfordringer, hvilket betyder, at bydelen har et større antal af udsatte borgere. I bydelen er der også to store områder med ældreboliger.

Den relative fattigdom er i Sydhavn 2,1% og ligger ca. på københavnerniveau, mens den relative fattigdom blandt børn i bydelen ligger på 2,6% og dermed over københavnerniveauet. Sydhavn er også den bydel, der har næstflest børn, som har været anbragt udenfor hjemmet.

Der er kommet et stort antal nye borgere til bydelen i de nybyggede områder, og der er også sket en tilvækst af de 20-29-årige i bydelen. Det har bl.a. haft en betydning for den disponible indkomst i Sydhavnen, som er steget de seneste 20 år.

Hvordan vil vi arbejde for dette?

- Lokaludvalget ønsker at fremme en mere målrettet sundhedsindsats, der øger levealder, sundhed og trivsel i bydelen. Vi vil bl.a. undersøge om vi kan få et mere nuanceret billede af sundheden på tværs af Sydhavnens kvarterer. Den nuværende tilgængelige statistik for Sydhavnen giver et skævt billede af de socioøkonomiske forhold i alle tre kvarterer. Vi ønsker derfor et mere nuanceret datagrundlag, så vi kan understøtte en mere målrettet indsats for at øge sundheden i bydelen.
- Vi ønsker at udbrede borgernes kendskab til diverse aktivitetstilbud, behandlingstilbud og sundhedstilbud, der er i bydelen, og hvor i bydelen de er.

b. Mangel på praktiserende læger

Sydhavnen er en af Københavns bydele med lavest middellevialder til trods for en markant forbedring og stigning af levealder.

Med 11 praktiserende læger fordelt på 9 lægepraksisser har Sydhavn 0,25 læger pr. 1.000 indbygger, hvilket er en lav andel af læger. Som en bydel med et højt antal borgere med diverse livsstilssygdomme og udsatte borgere, er det nødvendigt at have tilbud i nærområdet til disse. Derfor er vi meget opmærksomme på lægemanglen i bydelen.

Hvordan vil vi arbejde for dette?

- Arbejde politisk for, at der i nybyggeri indtænkes og udarbejdes lokaler til lægepraksis.
- At lokaludvalget i samarbejde med relevante myndigheder og boligforeninger får afdækket, hvor der findes egnede lokaler til lægepraksis.
- Arbejde for at sikre flere ydernumre, der gør det muligt for læger at praktisere i bydelen.

c. Fokus på ungemiljøer og udsikling

Sydhavnen vokser og der nybygges på fuld kraft i bydelen i et omfang hvor kultur-, sports- og idrætslivet ikke helt kan følge med. Ved opførelsen af Skolen i Sydhavnen og den nye skole ved Sluseholmen er idræts- og sportsfaciliteterne indtænkt.

Derimod er der forsat underskud af kulturelle faciliteter for unge. I årevis har bydelens unge efterspurgt steder, de kan være og folde sig ud i Sydhavnen udenfor KFO- og fritidsinstitutionernes normale åbningstid og steder, der kan være et samlingssted for ungdomskulturen.

Hvordan vil vi arbejde for dette?

- På baggrund af den store vækst i af unge i bydelen, der forventes over de næste 15 år, vil lokaludvalget arbejde for, at der skabes et ungehus med en bred vifte af tilbud til unge, helst i forbindelse med den nye skole i Bådehavnsgadekvarteret eller i området omkring. Et ungemiljø på skolen vil kunne binde Holmene sammen med Bådehavnsgadeområdet og Det Gamle Sydhavnen og give bedre muligheder for at fastholde de ressourcerstærke unge i Sydhavnen, i stedet for at de benytter sig af tilbuddene på bl.a. Vesterbro.
- I forbindelse med etableringen af de nye skoler vil vi arbejde for, at der skabes sikre skoleveje, så man trygt kan gå og cykle til skole.
- Vi vil indgå i dialog med relevante aktører, fagpersoner og unge i bydelen samt bistå i udviklingen af Ungeværk.

- Vi vil arbejde politisk for, at der indtænkes sportshal og evt. svømmehal, som kan bruges af borgere/foreninger uden for skoletid, i forbindelse med etablering af den nye skole.

d. Udsatte borgere i byrummet

Sydhavnen er den bydel i København, der siden årtusindeskiftet er vokset mest. Det er fortsat en bydel i vækst, hvor boligområder skyder op i bydelen, og nye borgere bliver en del af bydelen. Det har derfor gennem flere år været aktuelt i Sydhavnen at finde en måde hvorpå udsatte borgere – særligt de som optager bydelens offentlige pladser såsom øldrikker-fællesskaber – og øvrige borgere kan sameksistere i bydelen, uden at der opstår konflikt mellem parterne. Vi har derfor et særligt fokus på bydelens offentlige pladser.

I den generelle borgerpanelundersøgelse er ”Social ulighed og udsatte borgere” et område, der scorer højt, når borgere skal vælge hvilke fokusområder, der optager dem.

Hvordan vil vi arbejde for dette?

Det er vigtigt at have vedvarende fokus på sameksistens og den særlige mangfoldighed, der præger bydelen. Det vil vi bl.a. gøre ved, at:

- Være aktiv i aktørnetværket, der samarbejder på tværs om udsatte i byrummet, Den Grønne Plads.
- Arbejde for at forlænge lejeaftalen for Hørdumsgade-arealet (udløber 2024).
- Styrke det politiske fokus ved at samarbejde med forvaltninger, og med borgerinddragende tiltag i Sydhavnen.
- Samarbejde mellem Kultur- og Socialudvalget samt relevante aktører om sociale og kulturelle aktiviteter på metropladsen, når den åbner.
- Have særlige fokus på fremtiden vedrørende Enghave Kanal, også kaldet Lorteren, samt den kommende ukrainske pavillonby på Sydhavnstippen.

6. Bymiljøudvalgets indsatsområder

a. Det vilde Sydhavnen

Grønne områder, bynatur og biodiversitet er det emne, der optager borgerne aller mest i Sydhavnen. Vi er fortsat en bydel, hvor oplevelsen er høj ift. at tilgå grønne områder, og af samme grund er det noget, som optager borgerne. Ved et borgermøde afholdt ifm. skybrudsplan for Karens Minde Aksen vægtede borgerne, at naturen skal have kant, og det er vigtigt at bevare det vilde udtryk.

Desuden er man i Sydhavnen stolt over, der er højt til loftet og plads til forskelligheder, og det fremgår tydeligt i den generelle borgerpanelundersøgelse, at borgerne i bydelen har en høj oplevelse af, at der er plads til alle. Vi tænker på det vilde Sydhavn som noget, der både omfatter den biologiske biodiversitet, med f.eks. Sydhavnstippens vilde natur, samt den menneskelige mangfoldighed, som er at rumme alle de forskellige slags mennesker, der bor i bydelen.

Dette understøttes af børn og unges anbefalinger til Københavns Kommunes nye kommuneplanstrategi, hvor der specifikt anbefales at fremtidssikre København ved, at der skal være ”plads til at mødes og hænge ud” og ”plads til natur og biodiversitet”. Den anbefaling er helt i tråd med borgernes ønsker i Sydhavnen.

Hvordan vil vi arbejdet med dette?

- Vi vil øge biodiversiteten i Sydhavnen ved at afholde aktiviteter, der fremmer biodiversitet i bydelen. Fx en workshop om hvordan man på relativt få m² kan fremme biodiversiteten, i fællesskab iværksætte Bio Blitz på udvalgte områder, uddele vilde blomsterfrø og guidelines til hvordan man kan gøre områder mere bi- og insektvenligt. Vi vil undersøge muligheden for at skabe en mere bi- og insektvenlig bydel med inspiration i Valby Lokaludvalgs Valbi-projekt og ved at samarbejde med Teknik- og Miljøforvaltningen om kommunale områder kan udlægges til biodiversitetsområder.
- Sammen med Socialudvalget vil vi udforske fælles samarbejdsflader under temaerne mangfoldighed og biodiversitet. Vi ser potentialer i biodiversitetsprojekter, der samler på tværs af sociale skel og bygger bro mellem bydelens borgere og naturområder. Vi vil derfor have fokus på netværksskabende og fællesskabende aktiviteter, der øger biodiversiteten og fejrer bydelens særlige diversitet i egne- og samarbejdsprojekter.

b. Sydhavnstippen som selvgroet naturområde

Sydhavnstippen er Sydhavnens store, grønne område, der hver dag benyttes af mange borgere, der både plejer, vedligeholder og nyder området. Det er derfor fremhævet i bydelsplanen, som en særlig indsats.

Sydhavnstippen er fortsat ikke fredet, og det er et meget vigtigt fokusområde for lokaludvalget at sikre bevarelsen af Sydhavnstippen som et grønt rekreativt område. Med planerne om udvikling af Bådehavnsgadekvarteret vil lokaludvalget også følge byudviklingen af den del af Bådehavnsgade, der grænser op til Sydhavnstippen.

Sydhavnstippen som selvgroet naturområde har i mange år været et væsentligt projekt i bydelen og med høj lokalpolitisk prioritet. I mere end 20 år har mange borgere i bydelen været involveret i naturpleje og andre aktiviteter på Sydhavnstippen. Ved den generelle borgerpanelundersøgelse er bevaring af Tippen det projekt, der har størst lokal opbakning.

Hvordan vil vi arbejde med dette?

- Vi vil fortsat arbejde politisk for, at Tippen bevares som naturområde og hvis muligt, at den ikke-fredede del af Tippen fredes.
- Vi vil varetage Tippetens ”interesser” i forbindelse med byudvikling og andre projekter, som påvirker området.
- Vi vil gøre Sydhavnstippen mere tilgængelig ved at arbejde for at nedlægge noget af hegnet og dermed give plads til mere vild natur.

- Fortsat deltage i Tippen Syder og stå for koordinering af Tippen Syder partnerskabet, som en del af vores miljøopgave, samt stå for at arrangere en årlig Høstpnic eller anden aktivitet, der udbreder kendskabet til Sydhavnstippen.
- Vi vil bidrage til, at der bliver mere liv ved Naturskolen og deltage i vedligeholdelse af denne.

c. Begrænsning af biltrafikken i Valbyparken

Kgs. Enghave og Valby Lokaludvalg har grønne fællesinteresser i Valbyparken, hvor en del af Sydhavnens haveforeninger er placeret, og hvor borgere fra hver bydel har deres daglige gang og være sammen med besøgende fra omkringliggende bydele.

Jævnligt modtager vi borgerhenvendelser om parkeringsproblemer i parken og nærområde samt uhensigtsmæssig kørsel i parken, der er til fare og gene for andre. Problemstillingen blev gentaget ved borgerinddragelsesprocessen i forbindelse med etableringen af den nye strand i Valbyparken og giver anledning til et tæt samarbejde med Valby Lokaludvalg.

Hvordan vil vi arbejde med dette?

Efter en kort pause vil vi genoptage samarbejdet med Valby Lokaludvalg og etablere en fælles arbejdsgruppe for Valbyparken, der aktivt vil bearbejde problematikkerne, hvor vi vil:

- Arbejde for at begrænse biltrafikken i Valbyparken, hvor vi inddrager relevante aktører og borgere.
- Arbejde for at minimere tilkørsel ad de små veje og øge sikkerheden, samt mindske unødigt kørsel.

d. Udbrede energifællesskaber i bydelen

Begrebet om energifællesskaber har gennem de senere år være promoveret af blandt andre EU. Begrebet bygger på en vision om, at borgere kan være med til at fremme omstillingen af energisystemet ved at understøtte en lokal integration af energisystemets forskellige komponenter fx el, varme og transport. Vi ser et stigende fokus for energieffektiviseringer på tværs af København, men også hvordan lokale i Sydhavnen er i færd med at etablere energifællesskaber. Det vil vi gerne understøtte og fremme.

Hvordan vil vi arbejde med dette?

Målsætningen er at fremme en langsigtet indsats, drevet af et aktivt borgerengagement for den bæredygtige omstilling, hvor vi vil sætte fokus på bedre energieffektivitet og omstilling til vedvarende energikilder, fx gennem etablering af lokale energifællesskaber og solcelleanlæg i bydelens boligmasse.

Lokaludvalget vil i første omgang arbejde for at understøtte oplysnings- og netværksaktiviteter i forhold til bedre energieffektivitet og energifællesskaber, der på sigt kan udvikle sig.

- Vi vil nedsætte en borgerdrevet undergruppe under Bymiljøudvalget, der identificerer og inddrager relevante interne og eksterne aktører med formål om at udbrede energifællesskaber i bydelen.
- Vi vil understøtte oplysnings- og netværksaktiviteter i forhold til energieffektivitet og energifællesskaber.

- Arrangere to offentlige arrangementer om en grøn omstilling i Sydhavnen med udgangspunkt i energifællesskaber.

e. Sikker sammenhæng

I takt med byudviklingen i Sydhavnen, samt i de omkringliggende bydele, er der vejstrækninger, som bliver mere kritiske og hvor trafikbelastningen er stigende. Indsatsen handler om at binde områder i bydelen bedre sammen, skabe trygge forbindelser fx ved en bro over stærkt trafikerede veje og trygge stiforbindelser for bløde trafikanter. I den generelle borgerpanelundersøgelse nævnes trafikforholdene ved Sydhavnsgade og P. Knudsens Gade som et særligt udsat sted for bløde trafikanter.

I de kommende byudviklingsområder på Trekantsgrunden og Bådehavnsgadekvarteret vil der med de nye boliger også komme flere biler, og vi vil i de kommende år se flere kritiske trafikale steder i bydelen. Trafikken i Bådehavnsgade og ved udkørslen til Sydhavnsgade må forventes at blive kraftigt forøget i takt med at området bebygges.

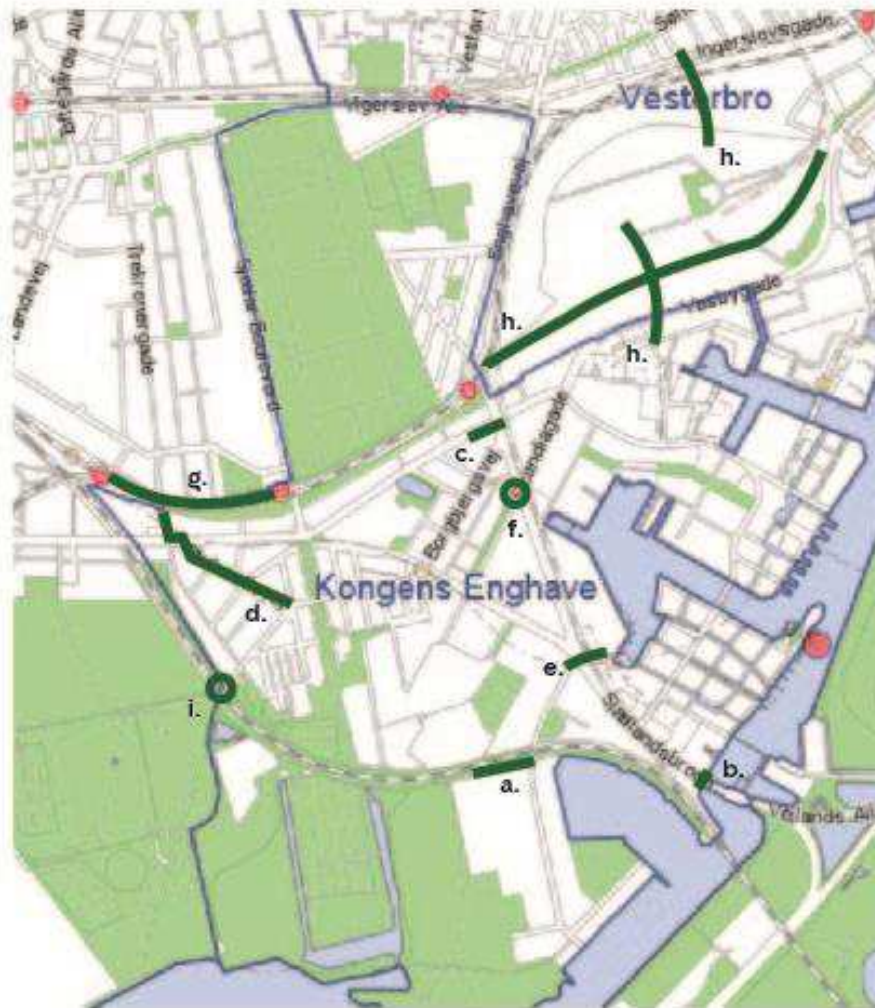
Grundet tilvæksten i Sydhavnen er der ligeledes sket en ændring i placering af de borgerrettede tilbud, og vi har derfor brug for en sikker fremkommelighed for de bløde trafikanter mellem kvartererne i Sydhavnen. Det skal være problemfrit for cyklende og gående at fx komme til læge og i butikker på tværs af Sjællandsbroen og indfaldsvejene.

Vi ser ligeledes et tydeligt signal fra ungdommen i København med deres input til kommuneplanstrategien 2023-2025, som ikke er i tvivl. De vil have cykelstier langs alle veje samt brede stier. Det skaber tryghed i byen med en sikker sammenhæng.

Hvordan vil vi arbejde for dette?

Arbejdet vil i stort omfang være påvirkning og dialog med politikere og forvaltninger i Københavns Kommune. Samtidig skal der være dialog med Metroselskabet m.fl. og yderligere borgerinddragelse. Helt konkret vil vi:

- Arbejde for at sikre sammenhæng mellem bydelens områder med en stibro over Sjællandsbroen samt sikre stiforbindelser i Sydhavnen og til de omkringliggende bydele. Se bydelskort.
- Arbejde for, at der etableres en gang og cykelbro over vejen med udgangspunkt i den nye Sluseholm metrostation. Der er truffet principbeslutning om en stibro fra krydset ved Bådehavnsgade/Sydhavnsgade til Sluseholmen, men der ligger stadig et arbejde i at sikre midlerne til dette. Der har desuden været en del dialog med Dansk Metal, der gerne vil være del af broprojektet og har domicil på modsatte side af den kommende metrostation.
- Vi vil tage ønsker med til aktiviteter i forbindelse med byudviklingsprojekter og ved budgetforhandlinger.

STIPLAN 2023

- a. Sikker krydsning af Bådeshavnsgade og cykelbane på Fragtvej
- b. Tunnel under Sjællandsbroen ved brofæstet på Sjællandssiden
- c. Ændring af ligeud cykelbane på P. Knudsens Gade mod centrum
- d. Forbedrede forhold for cyklister på Stubmøllevej og Strømmen.
- e. Stibro mellem Bådeshavnsgade og Sluseholmen metrostation.
- f. Cykelforbindelse mellem Scandiagade og Sydhavnsgade
- g. Cykel- og gangsti mellem Sjælør St. og Ny Ellebjerg St.
- h. Stiforbindelser over Godsbaneterrænet
- i. Luk tilkørsel til Valbyparken fra Hammelstrupvej